

Entre dos segles d'eclipsis

Les Terres de l'Ebre reviu un fenomen que no tornarà fins d'aquí a cent anys. El del 1905 va atraure científics internacionals al territori i va impulsar la creació de l'Observatori de l'Ebre, que ara es prepara per a un nou eclipsi històric.

Tortosa David Benito

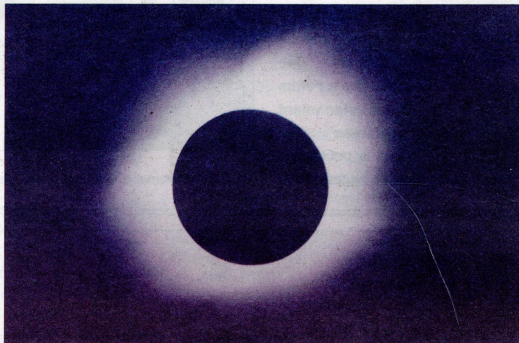
L'eclipsi solar del pròxim 12 d'agost serà un esdeveniment històric que aplegarà curiosos d'arreu a les Terres de l'Ebre. Una oportunitat que segurament ningú dels que ara són vius tornarà a experimentar, perquè caldrà esperar un segle perquè es torne a repetir.

Resulta, però, que este privilegi de veure este fenomen astronòmic el territori ja el va tindre ara fa 121 anys, concretament el 30 d'agost de 1905. Aquell eclipsi total de Sol va convertir les Terres de l'Ebre en un punt d'interès científic internacional i va despertar l'interès de nombrosos astrònoms i investigadors.

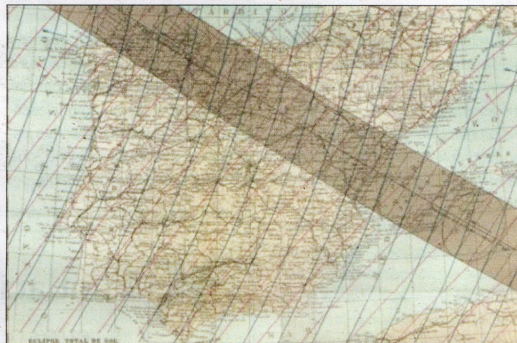
En este context va nàixer l'Observatori de l'Ebre, situat a Roquetes. La seua creació va estar estretament relacionada amb l'eclipsi de 1905, ja que la zona es trobava dins de la franja des d'on se podia observar totalment el fenomen. L'observatori, fundat l'any 1904 pels jesuïtes Ricard Cirera i Salse i Lluís Rodés i Campderà, se va impulsar amb la voluntat d'estudiar els fenòmens astronòmics i geofísics i aprofitar l'oportunitat científica que representava aquell eclipsi.

Així ho explicava una notícia de *El Debate* del 20 de febrer de 1904, que ressaltava que, tot i que la voluntat de l'Observatori era la de convertir-se en una escola per a estudiar els fenòmens astronòmics i l'espai, l'eclipsi que vindria tindria una rellevància especial que serviria d'impuls al nou centre, que en aquell moment tenia fins a cinc pavellons.

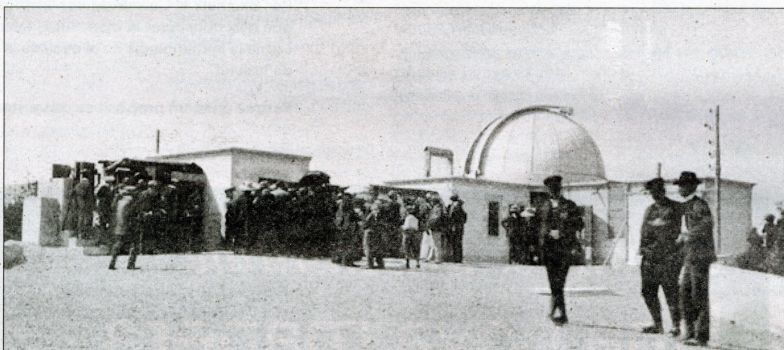
Finalment, l'Observatori va construir-se en només set mesos i es va inaugurar el 8 de setembre de 1904. Un article de *La Veu de la Comarca* relatava aquell moment històric i afirmava que el nou centre es convertia en un orgull per a la comarca i per a Catalunya, ja que demostrava que el país se trobava al capdavant dels avenços científics i tècnics d'Espanya. L'article també destacava la importància de la seua ubicació. Més enllà del clima temperat i les bones condicions naturals de la zona, subratllava que Roquetes se trobava dins de la franja

Eclipsi del 1905 observat des de Roquetes. /OBSERVATORI DE L'EBRE

Franja de totalitat de l'eclipsi solar del 1905.

Els jesuïtes expliquen el funcionament dels aparells a un grup de curiosos, després de l'eclipsi. /LA HORMIGA DE ORO

Grup de jesuïtes fent observacions. / LA HORMIGA DE ORO

de totalitat de l'eclipsi solar del 30 d'agost de 1905. Este fet convertia les Terres de l'Ebre en un lloc privilegiat per a l'observació astronòmica i permetia estudiar el fenomen

en unes condicions excepcionals.

Així, l'eclipsi de 1905 no només havia de ser un fenomen astronòmic extraordinari, sinó també un dels grans motius que van impulsar

Certa nuvolositat va impedir veure correctament el fenomen fa 121 anys

la creació de l'Observatori de l'Ebre. L'arribada de científics i investigadors de diversos països per a estudiar aquell esdeveniment va situar les Terres de l'Ebre al mapa de la recerca internacional i va reforçar la idea que la ciència i el progrés també podien tindre un centre de referència al sud de Catalunya.

De fet, des de la inauguració d'este, l'Observatori es va posar a treballar per a convertir l'esdeveniment en una oportunitat també per a apropar la ciència a la ciutadania. De fet, el gener de 1905 ja van publicar un fulletó amb instruccions per a veure l'eclipsi, tal com explica *Correo Ibérico*.

Segons *Los Debates*, a finals de juliol de 1905 van arribar diversos investigadors per a seguir el fenomen des de l'Observatori de l'Ebre. "A Castelló van arribar el dia 26 i aquell mateix dia van sortir cap a Tortosa l'astrònom nord-americà Frank H. Bigelow, professor del Weather Bureau de Washington, al capdavant d'una comissió formada pels astrònoms Mirell, Hill i els ajudants Yauril, Hoxio, Anderson i Peters", deia la crònica del periòdic.

El dia D, el 30 d'agost de 1905, va arribar l'esperat eclipsi, tot i que va generar certa frustració. Les cròniques respectives de *Los Debates* i *Correo Ibérico* explicaven que una certa nuvolositat va impedir veure correctament la totalitat del fenomen, menys en certes zones del Montsià i a Tortosa, al Coll de l'Alba, on l'eclipsi va lluir més. Tot i això, les observacions científiques se van poder realitzar amb èxit i els càlculs dels experts, a través dels aparells específics, també. La resta d'espectadors van poder observar, tímida-ment, alguna estrella i van notar com la sensació de fred en ple mes d'agost apareixia i desapareixia en qüestió de minuts.

Un eclipsi de fa cent anys que torna a generar les mateixes expectatives, o més encara per la gran propaganda i l'actual globalització. A hores d'ara, però, encara hi ha coses que no es poden predir, com per exemple si les condicions climàtiques permetran, esta vegada, veure el fenomen en la seua màxima esplendor. ■